

Богомилството се явява като политическа религия на българитѣ въ византийското робство.

Презъ XI. и XII. в., когато България е била псдѣ византийското робство, богомилското учение е имало здрави връзки всрѣдѣ българския народъ, защото презъ цѣлия периодъ на робството богомилитѣ сж били най-активнитѣ борци за освобождение, вследствие на което богомилството е представляло политическата религия на българския народъ и съ постояннитѣ си проповѣди между народа тѣ сж го подготвили да вземе активно участие въ въстанието на Асеновци.¹

Богомилитѣ изваждали на показъ славянската душа.

Въ противовесъ на отшелницитѣ-егоисти, които, поради своята погнуса отъ византийския разгуленъ животъ и поквара, възприети отъ българскитѣ боляри и висше духовенство, сж избѣгали далечъ отъ българското общежитие въ гори и планини и се молѣли Богу, за да бжде спасена България отъ сполетѣлото я тежко робство, въ страната се появили българскитѣ богомили съ своя реализъмъ. Тѣ сж се борили заедно съ народа за неговото освобождение отъ политическо и социално робство. Съ своето социалъ-аграрно движение българскитѣ богомили извадиха на показъ широката славянска душа, демократизъмъ и човѣщина, защото съ своитѣ прогресивни социалъ-политически начала за правда, свобода и равенство, то — богомилството — прескочило границитѣ на България и славянскитѣ държави, заливайки съ своето слово западна Европа, кждето богомилскитѣ проповѣдници и епископи се смѣтали за авторитетни. Въ Ломбардия български богомили сж председателствували и ръководили събрания на албигойцитѣ. „Върховниятъ началникъ на албигойцитѣ живѣлъ въ България. Албигойцитѣ се събирали въ Saint-Felix de Capaton, дето подъ председателството на своя папа българинъ разграничили своитѣ диоцези и пр. Често богомилскитѣ архиереи се явявали въ Ломбардия да проповѣдватъ.“² „Въ тѣзи събори тѣ разглеждали дисциплинарни въпроси, като този за спороветѣ между дветѣ направления у италианскитѣ катари, и административни, какъвто билъ въпросътъ за разпредѣление на черковнитѣ диоцези. Тази международна връзка на черквитѣ имъ дала възможность да се затвърдятъ, да понасятъ съ куражъ и най-страшнитѣ гонения,

¹ Д. Мишевъ, Бълг. мин., 86; Ив. Кеповъ, Бълг. Общ. 46; Ирекъ, п. с. 502.

² Th. de Caumont, Les Albigeos et l'Inquisition, Paris, 1908, с. 18, 26; Осокинъ, с. 164; цит. по Д. Мишевъ, Бълг. миналото, с. 81.